

ASPECTE ORGANIZATORICE ȘI FUNCȚIONALE ALE EDUCAȚIEI EXTRAȘCOLARE ÎN UNELE SOCIETĂȚI CONTEMPORANE ¹

CZU: 374.091

DOI: 10.46727/c.17-11-2023.p327-340

Vasile ANDRIEȘ

doctor în științe politice,

Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic
al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”

ORCID iD: 0000-0002-8312-8741

Rezumat. *În prezentul articol ne-am propus să examinăm aspecte organizatorice, manageriale și funcționale ale educației extrașcolare (cercurile de elevi) în nouă țări, precum: Marea Britanie, SUA și Australia în calitate de state anglo-saxon;, Singapore – stat asiatic din zona pacificului cu un sistem specific; Spania, Franța, Belgia și Germania în calitate de state european-continentale; Suedia – reprezentat al țărilor nord-europene. În vizorul analizei a intrat sistemul învățământului general, practicat în cadrul statelor menționate, modalitatea organizării cercurilor școlare, tipurile de cercuri și activități.*

Cuvinte-chee: *cercuri de elevi, activități extrașcolare/parașcolare/perișcolare, cadre didactice/conducători de cercuri, management.*

Abstract. *In this article we aimed to examine organizational, managerial and functional aspects of extracurricular education (student circles) in nine countries, such as: Great Britain, the USA and Australia as Anglo-Saxon states;, Singapore – Asian state from the Pacific area with a specific system; Spain, France, Belgium and Germany as continental European states; Sweden – representative of the Northern European countries. The analysis focused on the general education system practiced in the mentioned states, the organization of school circles, the types of circles and activities.*

Keywords: *student circles, extracurricular/extracurricular/pericurricular activities, teachers/leaders of circles, management.*

În majoritatea societăților contemporane sistemul învățământului general realizează două sarcini majore:

1. Oferirea cunoștințelor și evaluarea lor;
2. Dezvoltarea competențelor.

Referitor la competențe, menționăm faptul că sunt dezvoltate atât în cadrul lecțiilor de bază, cât și celor extrașcolare, având forma unor cercuri, cenacluri, cluburi, etc. De fapt, acest subiect a și devenit unul central în discursul educațional european și în politicile de tineret promovate de UE.

Dimensiunea europeană a curriculumului este completată de activități extracurriculare. Acestea, de exemplu, includ evenimente sistematice precum

¹ *Articol realizat în cadrul proiectului de cercetare Cadrul conceptual, metodologic și managerial al Educației nonformale în Republica Moldova. Cifrul 20.80009.0807.23*

Eurosport, Modelul Parlamentului European, Simpozionul de știință al școlilor europene sau turneele europene ale orchestrelor școlilor. În timpul acestor evenimente, elevii au ocazia să-și cunoască colegii din diferite țări europene și să interacționeze în activități de învățare.

Potrivit unui studiu sociologic, realizat de Departamentul pentru Politici Structurale și de Coeziune, toți elevii intervievați au subliniat importanța activităților extrașcolare în dezvoltarea spiritului european, deoarece le permit elevilor din diferite țări și școli să colaboreze în vederea realizării aceluiași obiective într-un spirit creativ (de exemplu, simpozioane științifice). Persoanele intervievate au subliniat, de asemenea, că un curriculum în sine nu poate fi suficient și deseori elevii obțin mai multe cunoștințe practice prin activitățile extrașcolare (de exemplu, curriculumul de științe politice, istorie și geografie fiind completat de activitățile după modelul Consiliului European sau Parlamentului European) [15, p. 23].

Totuși, Uniunea Europeană este axată mai mult pe politici în domeniul tineretului, în special studenților. În timp ce tematica elevilor este una din prioritățile sistemelor educaționale naționale. Astfel, la nivel național și în funcție de instituția școlară, activitățile extrașcolare pot prelua multiple forme, precum: activități sportive, activități academice sau cursuri artistice și culturale. Ele contribuie la îmbunătățirea abilităților non cognitive ale elevilor, precum perseverența, independența, respectul pentru reguli și autoritate, munca în echipă și integrarea într-un grup și influențează la rândul lor succesul elevului atât în cadrul școlar, cât și extrașcolar.

În anul 2018, *PISA Programme for International Student Assessment*^{1*} și-a propus să stabilească *indicele activităților extrașcolare*, solicitând instituțiilor școlare din țările membre (și nu doar) să indice dacă oferă următoarele tipuri de activități extrașcolare: club muzical, orchestră sau cor; teatru; broșură școlară, ziar sau revistă; activități de voluntariat; cerc literar; club de dezbateri; club de limbi străine, matematică sau știință; club sau activități artistice; echipă sportivă sau activități sportive; conferințe și/sau seminarii; parteneriat cu bibliotecile locale și parteneriat cu presa locală.

Cea mai vastă gamă de oferte extrașcolare, dar și activități practicate s-a dovedit a fi în Germania, Noua Zeelandă, Statele Unite ale Americii, Coreea de Sud și Regatul Unit. În aceste țări, în medie, elevii frecventează o școală în care alegerea activităților extracurriculare depășește media OCDE. Pe altă poziție se situează Danemarca, Norvegia și Elveția, obținând cele mai mici scoruri la indicele activităților extracurriculare: elevii frecventează o școală

* PISA este programul OCDE pentru evaluarea internațională a elevilor și determină capacitatea tinerilor de 15 ani de a-și folosi cunoștințele și abilitățile de citire, matematică și știință pentru a face față provocărilor din viața reală. La rândul său, OCDE - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică este un forum unic unde guvernele a 38 de democrații conlucrează pentru a răspunde provocărilor economice, sociale, a celor ce țin de globalizare și de exploatare a oportunităților globalizării.

în care alegerea activităților extracurriculare este sub media OCDE. La nivel național, alegerea activităților extrașcolare diferă de la o unitate la alta. Această variație este răspândită în Grecia, Mexic, Austria și Chile; rămâne relativ moderată în Japonia, Estonia, Republica Cehă și Olanda.

Dintre țările și economiile partenere, Kazahstan, Hong Kong (China), Qatar, Singapore, România și Thailanda au cel mai înalt nivel de activități extracurriculare: în aceste șase țări și economii, în medie, elevii sunt educați într-o unitate care depășește media OCDE cu echivalentul a cel puțin un standard. În schimb, Argentina, Uruguay, Brazilia și Indonezia arată cel mai mic nivel al activităților extrașcolare. Variația între unități este cea mai mare în Tunisia, Shanghai (China), Brazilia, Albania, Iordania, Muntenegru, Azerbaidjan, Indonezia și Thailanda, în timp ce Liechtenstein, Lituania, Letonia și Serbia oferă niveluri comparabile de activități extracurriculare tuturor elevilor săi [11].

În continuare vom examina modul de organizare a educației extrașcolare într-o serie de societăți europene, pornind de la cele continentale.

În sistemele francofone sunt utilizate următoarele concepte: activități perișcolare, extrașcolare/parașcolare sau extra-familiale. Astfel în Franța există activități perișcolare și extrașcolare, în Quebec – perișcolare și parașcolare, în Elveția – extra-familiale și parașcolare..

Activitățile perișcolare sunt prevăzute în programul de învățământ, completându-le pe cele școlare, fiind obligatorii. Timpul extrașcolar este alcătuit din orele dinaintea lecțiilor de bază și după, oferindu-le elevilor un suport suplimentar în însușirea temelor, dezvoltarea unor competențe specifice (în știință, arte, sport), dar și activități de agrement.

Activitățile extrașcolare/parașcolare sunt facultative și benevole, oferite de instituția școlară sau altă instituție în afara orelor de bază, orientate spre promovarea și dezvoltarea interesului elevilor. Ele sunt contra plată și costul depinde de bugetul familiei.

În **Franța**, sistemul educațional general este structurat pe următoarele nivele:

- școala maternală (grădinița);
- școala parentală (clasele primare);
- școala colegială (gimnaziu);
- bacalaureat (liceu).

Potrivit reformei din 2017, săptămâna de studii este de patru zile, sau patru zile și jumătate, miercurea fiind liberă sau având un program redus. Prin urmare, timpul **extrașcolar** este timpul în care se oferă supraveghere copiilor:

- miercurea sau sâmbăta după lecții;
- miercurea sau sâmbăta toată ziua dacă nu sunt lecții;
- duminica, în perioada sărbătorilor legale și în timpul vacanțelor școlare.

Totuși, cea mai mare dificultate pentru părinți o constituie ziua de miercuri, din care considerent, orele de activitate extrașcolară sunt susținute financi-

ar de autoritățile locale și de instituțiile publice de cooperare inter-municipală^{*}. La fel, se apelează și la suportul autorităților centrale și a Casei de alocații familiale [1]. Totuși, în funcție de finanțarea disponibilă în fiecare municipiu, serviciile oferite pot fi mai mult sau mai puțin importante, fiind discutate de administrația școlilor cu administrația publică locală. În linii mari, ele se referă la:

- jocuri pentru dezvoltarea abilităților motorii;
- educație muzicală;
- arte (pictură, sculptură, design, teatru, dansuri, etc.);
- activități manuale;
- probe sportive;
- inițiere în cultură;
- creșterea gradului de conștientizare a protecției mediului și a drepturilor animalelor.

Programul activităților *perișcolare* este stabilit de administrația școlii, la solicitarea elevilor/părinților și comportă un caracter nonformal și recreativ. Activitățile pot fi grupate în trei domenii generale:

1. Suport didactic, care vizează:
 - ajutor în însușirea temelor,
 - aprofundarea muncii depuse în clasă,
 - asistență metodologică,
 - alte activități: lectură, atelier științific, proiect trans-disciplinar, cercetare/documentare, practicarea limbilor moderne, etc.
2. Activități sportive;
3. Activități artistice și culturale [8].

În **Belgia**, în cadrul instituției școlare există un birou pentru activități extra-curriculare, responsabil de înscrierea elevilor și de organizarea activităților, care coincid cu perioada anului de studii 1 octombrie - 31 mai. Ele se desfășoară în afara lecțiilor de bază, în timpul prânzului sau la sfârșitul zilei. Fiecare activitate are loc o dată pe săptămână, fiind contra plată, deși taxa doar acoperă costurile (echipament, asigurare etc.). Prin urmare, prețul variază de la o activitate la alta. Elevii se înscriu benevol/opțional la activitățile extrașcolare pentru tot anul în luna septembrie, reînregistrările prioritare (pentru următorul an consecutiv), se fac la sfârșitul lunii iunie și celelalte înscrieri au loc în septembrie.

În linii mari, identificăm următoarele domenii și tipuri:

- Social et Servicii : Cercetași, ghizi, sprijinirea copiilor cu handicap, asistență pentru animale, cercuri moral-spirituale, etc.
- Jocuri și talente: Teatru, improvizație, imagini de scurtmetraj, coregrafie, caligrafie, cusătorie și broderie, dactilografie, desen, șah, sculptură, TIC, engleză, etc.
- Muzică: Tobe, vocal, chitara, pian, vioara, violoncel, orchestră, etc.
- Sport: Atletism, badminton, baschet, dans jazz, alpinism, fotbal, gimnastică, judo, înot, etc [9].

* Circa 66% din comune oferă sprijin financiar.

În **Spania**, educația extrașcolară este asigurată de Ministerul Educației, Culturii și Sportului. Activitățile sunt structurate pe două dimensiuni: instructivă și educativă. Componenta instructivă, denumită și „educație suplimentară” include orice activități extracurriculare, precum: muzică, sport, limbi străine. Aceste cursuri nu sunt obligatorii, fiind recomandate elevilor pentru dezvoltare generală și creșterea competitivității lor.

Componenta educativă mai este denumită și „educație compensatorie”. Ea nu include materiale din aria curriculară, axându-se pe predarea culturii, geografiei, normelor sociale, psihologiei comunicării. Acest tip de activitate este obligatoriu pentru anumiți elevi, în special, copiii din grupuri de risc. La fel, vizează adaptarea socială și culturală a imigranților [10].

Promovarea educației extrașcolare este reflectată în actele normative, fiind considerată o contribuție importantă la procesul de instruire complexă a elevilor. Astfel, acest tip de educație este tratată ca un reper fundamental atât pentru învățământul general, cât și pentru familie, permițându-le părinților realizarea atribuțiilor de serviciu.

Educația extrașcolară este gestionată la nivelul regiunilor autonome, fiind practică în centrele de instruire atât publice (prestând în special servicii în domeniul artelor și limbilor străine), cât și cele private (prestând servicii în domeniul sportului). Le fel, există și o rețea diversificată de ong-uri, oferind cursuri gratuite în domeniul educației civice, dar și limbilor străine, roboticii și tehnologiilor informaționale, etc.

Învățământul extrașcolar este structurat pe patru domenii: sport, arte (muzică, dansuri, arte plastice și decorative, folclor), limbi străine și religia (în funcție de confesiunea practică). Deși centrele educaționale sunt obligate să ofere cursuri de istorie a religiilor, frecventarea lor de către elevi este opțională.

În **Suedia**, educația extrașcolară este gestionată de Skolverket (Agenția Națională de Educație), care supraveghează activitatea școlilor publice. Conform informațiilor de pe site, obiectivul cercurilor/cluburilor de educație complementară constă în suplimentarea activităților preșcolare și școlare, oferirea posibilității părinților de a combina obligațiunile familiale cu cele de serviciu. Centrele/cercurile sau cluburile școlare sunt orientate spre stimularea dezvoltării personale și a însușitei elevilor, oferindu-le modalități utile de petrecere a timpului liber, cultivând competențe de comunicare și comportament social.

Totodată, mai există și alte structure, precum *Fritidshem* și *Fritidsklubb* care se traduc ca și „casa timpului liber” și „clubul timpului liber”. Acolo, majoritatea cercurilor nu au tangență cu materiile școlare. Astfel de activități sunt percepute ca și o modalitate de a-i ocupa pe copii după școală în timpul când părinții sunt la locul de muncă. Organizațiile suedeze de educație suplimentară nu se axează pe realizarea anumitor obiective, oferind mai degrabă un serviciu de „relaxare emoțională” [18, pp. 20-21].

La fel, în Suedia, profilurile educației extrașcolare depind de bugetul municipalității/comunei. De regulă, comunele mici întrețin cel puțin două tipuri de școli de educație suplimentară pentru copii: de creație și sportive. În linii generale, școlile de creație (kulturskola) oferă următoarele cursuri: arte plastice, modelarea ceramicii, instrumente muzicale, scrierea de cântece și poezie, artă corală, precum și cursuri de dans și teatru. Școlile sportive oferă principalele tipuri de probe de grup (fotbal, baschet, etc.) absolut gratis. Unica condiție este ca în cazul înregistrării unor performanțe, copilul să reprezinte echipa comunei la competiții.

Comunele mari pot să-și permită întreținerea încă a unui tip de școală – muzicală, diversificând ariile curriculare. Spre exemplu, în anul 2016, în Suedia existau 283 școli de creație și numai 96 muzicale. Frecventarea școlilor de creație și celor muzicale este contra plată. Totodată, taxa este una simbolică, iar copiii din familii vulnerabile sunt scutiți de plată. Mai mult chiar, comunele cheltuie circa 270 de milioane de euro anual pentru întreținerea educației extrașcolare.

În opinia noastră, dintre țările continental-europene, cel mai mult a avansat în domeniul promovării educației extrașcolare **Germania**. Sistemul școlar german se bazează pe un model descentralizat. Educația este organizată la nivel de landuri și, prin urmare, diferă de la o regiune la alta. Fiecare land este responsabil pentru conținutul curriculumului și infrastructura școlară. Statul federal are însă un Minister Federal al Educației și Cercetării care intervine în chestiuni de cooperare și finanțare internațională. În învățământul general există următoarele tipuri de școli:

Grundschule (școala elementară) cuprinde clasele 1-4 de studiu, timp în care se predau materii nediferențiat.

Hauptschule - este potrivită copiilor cu vârsta cuprinsă între 10 și 15 ani (clasele 5-9). Aici, elevii studiază materii comune cu elevii din celelalte tipuri de școli, doar că la un nivel mai puțin competitiv și combinate cu o serie de cursuri de orientare vocațională.

Realschule - furnizează educație copiilor cu vârsta cuprinsă între 10 și 16 ani (clasele 5-10), în funcție de land-uri. Școala combina latura academică cu cea practică, iar la finalizare se oferă un certificat, care permite continuarea studiilor într-o școală profesională. Elevii cu un nivel academic ridicat se pot transfera într-un Gymnasium pentru absolvire [13].

Gymnasium, în funcție de *land*, este oferit până la clasa a 12-a sau a 13-a (de la 10 la 19 ani).

Conform programului/orarului de învățământ, școlile se divizează în următoarele tipuri:

- Volle Halbtagschule - școli „cu timp parțial”, unde programul zilnic de la 8.00 la 13.00 conține același număr de lecții. Pe lângă programul obligatoriu, există cursuri opționale, atunci când elevul/părintele decide ce materie

să urmeze și care durează până la orele 15.30. Participarea la activitățile extrașcolare (2-3 zile pe săptămână) este benevolă.

- *Verlässliche Grundschule* (în alte surse figurează denumirea *Ganztagsschule*) - școli „cu timp complet”. Acest model a fost lansat în 2010 și devine tot mai solicitat
- *Verlässliche Grundschule* (în alte surse figurează denumirea *Ganztagsschule*) - școli „cu timp complet”. Acest model a fost lansat în 2010 și devine tot mai solicitat [7]. Timp de patru zile pe săptămână, în prima parte a zilei (8.00 – 13.00) sunt realizate cursurile obligatorii, iar în cea de a doua (13.30 – 16.00) cele opționale. Elevii singuri decid ce cursuri/activități vor urma, iar frecventarea lor este obligatorie.

În ambele cazuri, în prima parte a zilei sunt ghidați de profesor, iar în cea de-a doua de un educator sau mentor. Majoritatea cursurilor/activităților sunt gratuite, dar există și contra plată. Costul depinde de cheltuielile suportate de instituție, dar și venitul familiei și figurează între 10 și 50 de euro lunar. La fel, familiile cu venit redus pot beneficia de indemnizații pentru achitarea programului extins. Specificul cercurilor, precum și programul activităților sunt decise de administrația școlilor, la solicitarea elevilor și părinților. În linii mari, ele vizează următoarele domenii: Sport (fotbal, șah, yoga și acrobații de circ, tenis, arte marțiale, etc.); Știință (cercuri de cercetare pentru tineri chimiști, biologi și fizicieni, robotică); Arte (pictură, sculptură, desen de obiecte și benzi, etc.); Muzică; Dansuri; Limbi străine, etc. [16].

În timpul anului școlar, elevii mai pleacă cu clasa în excursie. De obicei ea durează 3-5 zile și constă în vizitarea unor localități sau monumente ale naturii. Astfel copii învață ceva nou despre istorie, cultură și natură. Școlile organizează și diverse festivități cu prilejul anumitor evenimente. Prin urmare constatăm că în Germania, educația extrașcolară în cadrul instituțiilor din învățământul general are un caracter organizat și larg răspândit.

Un alt sistem educațional este practicat în țările anglo-saxone (inclusiv și cele care au cunoscut influența lor).

În **Marea Britanie** coexistă două sisteme: unul practicat în Anglia, Țara Galilor și Irlanda de Nord, celălalt în Scoția. La fel, unele principii ale educației diferă parțial în fiecare dintre cele patru teritorii. În Anglia și Țara Galilor, toți copiii cu vârsta cuprinsă între cinci și șaisprezece ani trebuie să beneficieze de educație full-time. În Irlanda de Nord, învățământul obligatoriu începe la vârsta de patru ani. La vârsta de unsprezece ani, elevii trec în școala generală (gimnaziu).

Învățământul este obligatoriu pentru toți cetățenii cu vârste cuprinse între 5 și 16 ani, fiind organizat în baza un curriculum standard stabilit de Departamentul Educației, iar anual instituțiile publice raportează despre finalizarea programului. Circa 20% din instituții reprezintă școlile private și respectiv, 80% cele publice. Există patru tipuri de școli publice:

1. Școlile comunitare/municipale, întreținute și gestionate de autoritățile locale, oferind uneori propriile sale spații și acordând servicii extrașcolare, precum îngrijirea copiilor sau cursuri pentru adulți;
2. Școli-fundații, au propriul organ de conducere, care angajează personalul și stabilește criteriile de admitere a elevilor, fiind mai selecte;
3. Școli-trusturi, sunt un tip de școli de fundație care formează un trust caritabil cu un partener extern;
4. Școli religioase sau profesionale, create pe baza parohiilor și necesită prezența regulată la liturghie din partea familiei. Ca și în cazul școlilor-fundații, organul de conducere angajează personalul și stabilește criteriile de admitere [6].

Sistemul de învățământ din Marea Britanie este divizat în patru niveluri principale: învățământ primar, învățământ secundar, învățământ auxiliar și învățământ superior. Sistemul școlar obligatoriu este împărțit în patru etape cheie, repartizate în modul următor:

Key Stage 1: 5 – 7 ani	Pre-Preparatory School Programul de învățământ include disciplinele de bază: engleză, matematică, geografie, istorie, muzică. O atenție deosebită este acordată metodelor nonformale de educație, precum lucrul în echipă, proiecte comune, etc. Rezultatele învățării sunt evaluate prin teste standardizate, SAT.
Key Stage 2: 7 – 11 ani	Preparatory School Lista disciplinelor coincide cu nivelul anterior. La sfârșitul etapei cheie 2, elevii susțin din nou SAT. Rezultatele productivității sunt publicate într-un clasament special de către Departamentul Britanic al Educației.
Key Stage 3: 11-14 ani Key Stage 4: 14 – 16 ani	Secondary School Programul acestei etape include 15–17 discipline: engleză, matematică, știință, design și tehnologie, tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC), istorie, geografie, limbi străine moderne, artă și design, muzică, cetățenie, educație fizică. Curriculumul poate include, de asemenea, educație și orientare în carieră, educație sexuală și relațională și educație religioasă. Calitatea cunoștințelor este din nou monitorizată anual prin testarea SAT. La sfârșitul nivelului, elevii susțin un singur examen - General Certificate of Secondary Education, fiind eliberat actul de studii secundare incomplete.

De fapt, la toate etapele, sistemul de învățământ britanic este axat pe educarea și dezvoltarea personalității, cultivarea competențelor și abilităților, precum: capacitatea de a lucra cu textul și informația, de a susține un discurs public, de a înțelege și interpreta arta. La fel, se acordă atenție sporită eticii și capacității de a se comporta în societate. Astfel, dincolo de lecțiile de bază, un rol important îi revine și educației extrașcolare, oferite de instituții.

Participarea este benevolă, deși conform sondajelor, majoritatea copiilor participă la cel puțin un cerc. Mai mult decât atât, este practic imposibil să refuzi participarea la activitățile extrașcolare, deoarece acestea deseori le completează pe cele de bază și astfel se va perturba întregul proces educațional și se va înrăutăți semnificativ performanța academică [12]. Alegerea activităților extracurriculare este mare, dar cele mai populare domenii sunt:

Sistemul învățământului extrașcolar este structurat pe următoarele domenii:

- muzică (cor, instrumente muzicale);
- arte plastice (modelare, sculptură, teatru, desen);
- cluburi de discuții (retorică);
- instruirea în corpul de cadeți (Combined Cadet Force);
- cursuri religioase, culturale și lingvistice;
- asistență în formare (servicii de repetitor)
- sport. Sportului i se acordă o atenție deosebită. Școlile au secții de diferite tipuri: de la volei la canotaj. Acest lucru nu are legătură doar cu sănătatea: în Marea Britanie, sportul este o formă bună, un semn de bună educație și un mijloc de integrare în societate. Prin urmare, mulți britanici practică golf, cricket, călărie de la școală și rareori sar peste lecțiile de educație fizică [4].

În 1999, autoritățile britanice au decis alocarea anuală a sumei de 200 milioane lire sterline, provenite din loteria națională în educația extrașcolară. Prin intermediul *New Opportunities Fund*, instituțiile de învățământ pot solicita finanțare cu următoarea destinație: activități de educare și îngrijire a copiilor după lecțiile de bază; cursuri de promovare a unui de viață sănătos; instruirea profesori și bibliotecarii în domeniul TIC și a educației nonformale; procurarea echipamentului pentru activitățile extrașcolare, etc [14].

În SUA există doi principali prestatori de servicii educaționale extrașcolare: organizațiile educaționale private și instituțiile publice cu profil cultural, educațional, sau de agrement. În timp ce organizațiile private oferă cursuri exclusiv contra plată pentru copiii din familii bogate, instituțiile publice, dar și diverse ong-uri oferă servicii educaționale suplimentare la un cost redus sau gratuit. De asemenea, toate școlile publice sunt obligate să asigure lecții suplimentare în mod gratuit. De cele mai dese ori, sunt secțiile sportive, frecventate de copiii din familii mai puțin înstărite [3, p.76].

Clasificarea profilurilor extrașcolare se realizează în baza obiectivelor programului educațional:

- cercuri specializate (sport, artă, știință, teatru, mișcare de cercețai) - ca urmare, elevul dobândește cunoștințe și competențe în domeniul ales;
- cercuri universale (cluburi pentru băieți și fete, grupuri after-school) - ajută copiii să-și realizeze temele pentru acasă, organizează jocuri distractive, etc., având ca obiectiv organizarea timpului liber;

- cercuri academice (programe educaționale de vară, lecții tematice) - scopul acestor ore este de a crește însușita academică și studierea unor noi teme dincolo de programul școlar.

Diverse activități sunt finanțate de administrația locală (administrația orașului sau a statului). Astfel, primăria orașului New York invită tinerii rezidenți să participe la cursuri/activități suplimentare în organizațiile publice: muzee, patinoare, cluburi sportive, etc. Spre exemplu, în cadrul proiectului municipal *Urban Advantage* au fost implicate opt organizații, oferind servicii de educație extrașcolară (muzee, centre științifice, grădini zoologice, grădini botanice). Scopul proiectului constă în creșterea performanței elevilor la științe naturale și exacte, dezvoltând abilități de cercetare.

La fel, în SUA, programe destinate elevilor se regăsesc în circa 75% din instituțiile de educație științifică nonformală: muzee, rezervații naturale, grădini zoologice, laboratoare, etc. De regulă, sunt cursuri de master clas, cursuri de susținere a programelor școlare, excursii etc. Aceste instituții colaborează cu peste 60% din școlile din țară. Mai mult chiar, este larg răspândită practica participării active a părinților la educația suplimentară în calitate de formatori voluntari, dar și a organizațiilor non-guvernamentale [18, pp. 53-56].

La fel, în SUA sunt bine dezvoltate așa-numitele *industry-relations*: reprezentanții unor corporații organizează lecții în instituțiile de educație suplimentară, oferind certificate duble. Există și o discriminare pozitivă a fetelor, fiind create cluburi exclusiv pentru ele *Girls only clubs*. Examinând activitățile educaționale extrașcolare, prestate de școli am constatat că se estimează la circa o sută, fiind grupate în următoarele domenii: Sport, Cercetășie, Artă teatrală, Arte vizuale, Muzică, Muncă în folosul comunității, Cluburi academic, Guvernul elevilor, Media școlară, Grupuri de interese, Programe STEM, Voluntariat [17].

În **Singapore**, educația extrașcolară are o semnificație specifică, interpretată ca „învățare simultană”, accentuându-se faptul că se realizează în paralel cu cea de bază. Astfel, toți elevii din ciclul gimnazial sunt obligați să frecventeze cel puțin o disciplină suplimentară, obținând calificative. Cursurile sunt orientate spre menținerea unui nivel constant de implicare a copiilor, dezvoltarea calităților de lider, contribuția la bunăstarea societății (cel puțin șase ore din anul școlar, elevii trebuie să presteze servicii în folosul comunității).

Datorită fuzionării învățământului extrașcolar cu cel general, numărul organizațiilor private de instruire nonformală este redus. Prin urmare, principalul prestator de servicii educaționale extracurriculare sunt școlile publice. Acest lucru se datorează obligativității studierii unei materii, dar și reglementării destul de stricte a sistemului educațional (toți profesorii trebuie să obțină certificarea de la Ministerul Educației, există cerințe referitor la sediu, cursurile de formare, etc.).

În linii generale, pot fi identificate patru grupuri de activități extrașcolare:

- cluburi și asociații: șah, dezbateri, lecții tematice (ex. științe);
- activitate fizică și sport: baschet, fotbal, tenis de masă, etc.
- educație militaro-patriotică: Corpul de cadeti, Crucea Roșie a Copiilor, Cercetașii din Singapore, Corpul de protecție civilă;
- arte plastice/vizuale și arte muzicale: fotografie, desen, sculptură, caligrafie; cor, instrumente muzicale, teatru, etc. [5].

O particularitate distinctivă a Singapore este disponibilitatea unor programe speciale de muzică și arte, în școlile publice, cele autonome și private. Ele se numesc AEP (Art Elective Programme) și MEP (Music Elective Programme). Pentru a fi admiși, candidații trebuie să satisfacă anumite criterii (performanță academică și capacitate de însușire a materialului), dar și susținerea unui examen de promovare. Cursul durează patru ani, fiind desfășurat în paralel cu programul din învățământul general [2].

În **Australia** există trei tipuri de organizații din sfera învățământului extrașcolar: private, publice (lecțiile se desfășoară în incinta școlilor din învățământul general) și comunale/ municipale. Școlile publice oferă cursuri după orele de bază. Educația suplimentară într-o comună/municipalitate poate fi asigurată atât de organizațiile locale de voluntari, cât și în baza unui model de parteneriat public-privat.

Tabel: *Reperete conceptuale ale educației extrașcolare în țările examinate*

Marea Britanie	Extracurricular activities, supplementary education, additional education, afterschool education , outdoor education, off-site activities	Educație extrașcolară, educație suplimentară, activități extra-curriculare, învățare în afara școlii (jocuri în aer liber, exerciții fizice, etc.)	Dezvoltare multi-laterală, sporirea însușitei și rezultatelor academice	Opțională, dar se salută
SUA	Extracurricular activities, supplementary education, additional education , afterschool education , outdoor education	Educație extrașcolară, educație suplimentară, activități extra-curriculare, învățare în afara școlii (jocuri în aer liber, exerciții fizice, etc.)	Dezvoltare multi-laterală, sporirea însușitei și rezultatelor academice	Opțională, dar se salută

Australia	Extracurricular activities, supplementary education	Învățare extra-curriculară, învățare complementară (studierea atât a disciplinelor școlare, cât și cursuri de dezvoltare generală, sau de dezvoltare a capacităților artistice, sportive, etc.)	Adaptabilitate socială, dezvoltare multilaterală	Opțională, dar se salută
Singapore	Co-curricular education	Învățarea simultană	Dezvoltare multilaterală, implicarea activă în procesul didactic, creșterea nivelului de ocupație a elevilor, dezvoltarea calităților de lider și a lucrului în echipă	Obligatorie, toți elevii ciclului gimnazial trebuie să urmeze cel puțin un curs
Suedia	Fritidshem, Fritidsklubb	Casa timpului liber; Clubul timpului liber	„Grup cu program prelungit”. Organizarea timpului liber al elevilor după lecții, orientat spre relaxarea emoțională	Opțională
Spania	Educación complementaria/ Extraescolar educación compensativa/ compensatoria	Educație suplimentară /extrașcolară (orice activitate extracurriculară) Educație compensatorie (cultură, comunicare, geografie regională, norme sociale)	„Grup cu program prelungit”. Dezvoltare multilaterală, Creșterea competitivității copilului Adaptare socio-culturală, Lucrul cu elevii problematici, soluționarea conflictelor	Opțională Obligatorie pentru unii elevi, în baza deciziei școlii sau municipălității

Franța	Education complementaire Activites périscolaires, extrascolaires Activités parascolaires	Educație complementară (ore de meditație, grupuri cu program extins); Activități extracurriculare; Activități extrașcolare	„Grup cu program prelungit”. Dezvoltare multilaterală, Creșterea competitivității copilului Adaptare socio-culturală, Lucrul cu elevii problematici, soluționarea conflictelor	Educația complementară obligatorie după orele de bază pentru unii elevi; Educația extrașcolară-opțională
Belgia	Education complementaire Activites périscolaires, extrascolaires Activités parascolaires	Educație complementară (ore de meditație, grupuri cu program extins); Activități extracurriculare; Activități extrașcolare	„Grup cu program prelungit”. Dezvoltare multilaterală, Creșterea competitivității copilului Adaptare socio-culturală	Opțională
Germania	Außerschulische Aktivitäten Ausserschulische Aktivitäten	Educație complementară (ore de meditație, grupuri cu program extins); Activități extracurriculare; Activități extrașcolare	Grup cu program prelungit”. Dezvoltare multilaterală, implicarea activă în procesul didactic, creșterea nivelului de ocupație a elevilor	Opțională pentru școlile cu timp parțial; Obligatorie pentru școlile cu timp complet

Bibliografie:

1. ACTIVITÉS PÉRISCOLAIRES : comment et où se renseigner ? <https://www.ma-vie-administrative.fr/particuliers/ma-vie-pratique/activites-periscolaires/>
2. A HOLISTIC EDUCATION for Secondary School Students, disponibil pe: <https://www.moe.gov.sg/docs/default-source/document/education/programmes/co-curricular-activities/leaps-2.pdf>
3. BOUFFARD S., GOSS C. B., AND WEISS H. Complementary learning: Emerging strategies, evolving ideas. Cambridge, MA: Harvard Graduate School of Education–Harvard Family Research Project, 2008.
4. <https://www.bkc.ru/blog/about-language/expertise/britanskaya-programma/>
5. Co-curricular activities: <https://www.moe.gov.sg/education/programmes/co-curricular-activities>.
6. <https://www.estudy.ru/countries/england/secondary-education/>
7. GODET A. Lécole en Allemagne en quête du bon rythme, <https://www.connexion-francaise.com/vivre-en-allemande/l-ecole-en-allemande-en-quete-du-bon-rythme>

8. LE TRAVAIL des élèves en dehors de la classe. État des lieux et conditions d'efficacité. Rapport à monsieur le ministre de l'Éducation nationale, <https://www.education.gouv.fr/media/32027/download>
9. LE RÔLE des activités parascolaires dans la scolarité de l'élève, <https://www.ufapec.be/files/files/analyses/2012/2412-parascolaires.pdf>
10. ORDEN por la que se regula la realización de actividades extraescolares en colegios públicos: http://www.madrid.org/wleg_pub/secure/normativas/contenidoNormativa.jsf;jsessionid=C439EF2C17C32D0DB0E7319F221943B7.p0323335?opcion=VerHtml&idnorma=8335&word
11. PISA 2018 Results: What Makes a School Successful? Resources, Policies and Practices (Volume IV), <https://doi.org/10.1787/9789264091559-en>
12. RESEARCH REPORT. The cost of after-school activities in the UK: how much do parents spend? disponible en: <https://www.mathsdoctor.co.uk/downloads/after-school-activities-report.pdf>.
13. SISTEMUL german de invatamant – Abitur, <http://www.liceestrainatate.ro/ro/articles/sistemul-educational-german---abitur>.
14. SOWDEN R. Les activités extra-scolaires au Royaume-Uni, <https://dx.doi.org/10.1787/446845854274>
15. THE EUROPEAN SCHOOLS system: State of Play, Challenges and Perspectives. Policy Department for Structural and Cohesion Policies Directorate-General for Internal Policies PE 699.647 - June 2022, p. 23.
16. TIPURI DE ŞCOLI în Baden-Württemberg, <https://www.herrenberg.de/ceasy/resource/?id=9038&download=1>
17. <https://www.verywellfamily.com/types-of-extracurricular-activities-2601430>
18. ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ детей за рубежом: Понимание, политика, регулирование./ Научное издание, Серия СОВРЕМЕННАЯ АНАЛИТИКА ОБРАЗОВАНИЯ. № 9 2017.